

ΣΧΕΣΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ (της Ιωάννας Μουτσοπούλου)

Για να βρούμε με ασφάλεια τη σχέση που μπορεί να αναπτυχθεί μεταξύ διαφόρων τομέων της ανθρώπινης δραστηριότητας, πρέπει να συλλογιστούμε πάνω στον σκοπό τους και τα διακυβεύματά τους.

Όμως ο τρόπος που έχουν εξελιχθεί οι τομείς αυτοί έχει παρεκκλίνει του δηλωμένου σκοπού τους και έχουν μεταβληθεί σε τομείς κυριαρχίας, γιατί κάθε παρέκκλιση – παραδόξως; – καταλήγει σε κυριαρχία. Η κυριαρχία μαζί με τον φόβο αποτελούν το συμπληρωματικό δίπολο στον κόσμο του δυαδισμού και συνυπάρχουν συνδεδεμένα άρρηκτα μεταξύ τους, γιατί η κυριαρχία ως δύναμη προϋποθέτει και ύπαρξη φοβούμενου θύματος. Αυτή ακριβώς η παρέκκλιση εξηγεί και γιατί τα οικονομικά κριτήρια εφαρμοζόμενα στην πολιτική είναι καταστροφικά.

Πρέπει να κατανοήσουμε ότι ο δηλωμένος σκοπός της οικονομίας είναι η διαχείριση των πόρων προς όφελος όλων, δηλαδή για την επιβίωσή τους και την πνευματική τους πρόοδο, πράγμα που βέβαια απαιτεί κάθε φορά ερμηνεία, γιατί το περιεχόμενό του σε

κάθε συγκεκριμένη περίπτωση δεν είναι αυτονόητο. Στην πράξη όμως, στο πεδίο της οικονομίας εκφράζονται διάφοροι ατομικοί σκοποί, εκ των οποίων μόνον ο ένας αφορά την επιβίωση. Οι άλλοι σχετίζονται σπανίως με την πνευματική ανάπτυξη όταν τα μέσα χρησιμοποιούνται για τη διαφώτιση των ανθρώπων ή του ίδιου του εαυτού και, συνήθως, με την κυριαρχικότητα στους διάφορους βαθμούς και εκφράσεις της, γιατί ακόμη και ένα καλύτερο ιδιόκτητο αυτοκίνητο είναι μία ψυχολογική κυριαρχία του ατόμου σε μικροκλίμακα.

Όλα αυτά μπορούμε να τα αντιπαρέλθουμε, επειδή είναι αναπόφευκτα. Υπάρχουν ήδη μέσα στον ανθρώπινο ψυχισμό και αναλώνονται μέσα από τις επώδυνες διαδικασίες της ζωής. Αυτό δεν σημαίνει δικαιολόγηση, ούτε ότι δεν μπορούσαν να είναι αλλοιώτικα τα πράγματα, αλλά είναι αληθινός ρεαλισμός στην αξιολόγηση της υπάρχουσας κατάστασης που είναι η βάση εκκίνησης κάθε προσπάθειας.

Όταν όμως έχουμε να κάνουμε με οικονομία μεγάλης κλίμακας, τότε τα πράγματα είναι ολότελα διαφορετικά και πρέπει να υπάρχει σύνεση, επειδή το διακύβευμα δεν είναι πλέον μόνον το ψυχολογικό ατομικά. Το πολύ χρήμα (και όχι μόνον αυτό, βέβαια) είναι φορέας αντικειμενικής εξουσίας ή επιβολής δύναμης. Τι σημαίνει αυτό;

Στις οικονομικές συναλλαγές έχουμε από κάθε πλευρά ως διακύβευμα χρήματα ή οικονομικές αξίες και σε αυτές μπορεί να εφαρμοστεί ο κανόνας που ισχύει στις ανώνυμες εταιρείες, ότι αυτός που έχει μεγαλύτερο μερίδιο έχει και τη δυνατότητα να αποφασίζει έναντι όλων. Όταν όμως το χρήμα είναι τόσο πολύ ώστε να επηρεάζει ολόκληρους λαούς και κράτη, τότε το χρήμα παύει να είναι απλώς μία οικονομική ποσότητα και μετατρέπεται κυριολεκτικά σε μία ποσότητα δύναμης. Το διακύβευμα τότε πλέον είναι διττό: από το ένα μέρος αυτή η ποσότητα δύναμης ή χρήματος και από το άλλο μέρος οι ψυχές των ανθρώπων, τα όντα, τα πρόσωπα. Γι' αυτόν τον λόγο είναι απαράδεκτο και παραπλανητικό να τολμάμε να εφαρμόζουμε τους κανόνες της οικονομίας στην πολιτική. Η πολιτική είναι ένας πολύ σύνθετος

τομέας όπου λειτουργούν οι ιδέες, που πάνω τους στηρίζονται οι θεμέλιοι σκοποί της κοινωνίας, το μέλλον των κοινωνιών, η ψυχολογία των ανθρώπων, οι σχέσεις τους και οι ίδιοι οι άνθρωποι σαν άτομα και σαν κοινωνίες. Η οικονομία είναι ένας πολύ περισσότερο μονοδιάστατος τομέας και συγκριτικά περιορισμένος στην εμβέλειά του μεταξύ των εμπλεκομένων, εκτός από την παραπάνω περίπτωση που έχουμε την οικονομία της μεγάλης κλίμακας που πλέον αποτελεί μέσον κυριαρχίας και όχι αληθινή οικονομία.

Απέναντι στα διακυβεύματα που προκύπτουν από τις ανθρώπινες σχέσεις, είμαστε αναγκασμένοι να αναλάβουμε την ευθύνη να επιλέξουμε να προστατεύσουμε αυτό που κατά τις αξίες μας είναι το σημαντικότερο. Αυτό είναι μία επιλογή που επιβάλλει και το ίδιο το δίκαιο αλλά ακόμη περισσότερο η ιδέα της δικαιοσύνης. Επομένως, το ερώτημα που τίθεται στους σημερινούς ανθρώπους είναι: διαλέγουμε τα όντα, τα πρόσωπα, ή την απρόσωπη δύναμη του χρήματος που είναι μία ποσότητα, έστω και αν κατέχεται παροδικά από κάποια πρόσωπα; Η απροσωπία δίνει πάντοτε την εντύπωση της δυνάμεως, επειδή αντιμετωπίζει τα πρόσωπα ως άβια, ως αριθμούς, ακριβώς όπως η συνήθης οικονομία. Τότε η ολότητα ή θέωση πραγματοποιείται (φαντασιακά βέβαια) στο πρόσωπο του κυρίαρχου, επειδή δήθεν μόνον αυτός μπορεί να είναι “πρόσωπο”.

Βέβαια, θα πρέπει να πούμε ότι πίσω από την παρέκκλιση της οικονομίας (και όχι μόνον αυτήν) βρίσκεται η ερμηνεία της δυνάμεως ως κυριαρχίας και, επομένως, αντιτιθέμενης στο πρόσωπο. Αλλά η φύση της δυνάμεως είναι ένα τεράστιο θέμα που δεν σχετίζεται με το παρόν άρθρο. Αυτή η, διάχυτη θα λέγαμε, ερμηνεία πρέπει να ληφθεί υπόψη από όλους όσοι σκέπτονται επάνω σε κοινωνικά θέματα και, κυρίως, τη δημοκρατία, για να μπορούν να προβλέπουν εξελίξεις στο επίπεδο της πράξης χωρίς αυταπάτες. Σε τελευταία ανάλυση, η οικονομία δεν είναι παρά το αποτέλεσμα των ατομικών και κοινωνικών ψυχολογικών διεργασιών, με όλες τις φαντασιώσεις που τις διέπουν, και δεν αποτελεί ούτε στο ελάχιστο έναν αληθινά αντικειμενικό τομέα.

Ιωάννα Μουτσοπούλου

Μέλος της ΜΚΟ ΣΟΛΩΝ

(22 10 2017)